

ความเห็นส่วนตัว
ของ นายบรรจงศักดิ์ วงศ์ปราชญ์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๒๕/๒๕๖๗

เรื่องพิจารณาที่ ๒๓/๒๕๖๗

วันที่ ๒๒ เดือน พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๖๗

ระหว่าง ศาลจังหวัดร้อยเอ็ด

ผู้ร้อง

ผู้ถูกร้อง

ศาลจังหวัดร้อยเอ็ดส่งคำโต้แย้งของผู้ร้องขอให้ปล่อยทรัพย์สิน (นายประสาน จอมคำสิงห์) ในคดีหมายเลขดำที่ ผบ ข๑๓/๒๕๖๖ คดีหมายเลขแดงที่ ผบ ข๑/๒๕๖๗ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ข้อเท็จจริงตามคำโต้แย้งและเอกสารประกอบ สรุปได้ดังนี้

นายอวิวัชร เนตรสว่าง เป็นโจทก์ ยื่นฟ้องนางพวงจุฬาลักษณ์ โพธิ์พุ่ม ที่ ๑ นายพงษ์ชยุตม์ โพธิ์พุ่ม ที่ ๒ และนางฉวีวรรณ วินทะไชย ที่ ๓ เป็นจำเลยต่อศาลจังหวัดร้อยเอ็ด ในคดีหมายเลขดำที่ ผบ ๓๙๐๕/๒๕๖๑ เนื่องจากจำเลยที่ ๑ ผิดสัญญาเช่าซื้อรถยนต์ จำเลยที่ ๒ และที่ ๓ ต้องร่วมรับผิดชอบในฐานะผู้ค้ำประกัน ต่อมาโจทก์และจำเลยทั้งสามทำสัญญาประนีประนอมยอมความฉบับลงวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๑ ตกลงให้จำเลยทั้งสามร่วมกันหรือแทนกันชำระหนี้แก่โจทก์เป็นเงินจำนวน ๑๐๐,๐๐๐ บาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๗.๕ ต่อปี นับถัดจากวันฟ้องจนกว่าจำเลยทั้งสามจะชำระเสร็จ รวมทั้งค่าฤชาธรรมเนียม หากจำเลยทั้งสามผิดนัดยินยอมให้โจทก์บังคับคดีในส่วนที่ค้างชำระได้ทันที

ศาลจังหวัดร้อยเอ็ดมีคำพิพากษาตามสัญญาประนีประนอมยอมความดังกล่าว เป็นคดีหมายเลขแดงที่ ผบ ๙๓๒๐/๒๕๖๑ คดีเป็นอันเสร็จเด็ดขาด แต่จำเลยทั้งสามไม่ชำระเงินแก่โจทก์ โจทก์ยื่นคำร้องขอยึดที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างของจำเลยที่ ๓ เจ้าพนักงานบังคับคดีทำการยึดที่ดินจำนวน ๒ แปลง ได้แก่ โฉนดเลขที่ ๙๑๓๕๘ และโฉนดเลขที่ ๑๖๔๓๙ ตำบลโนนรัง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งมีชื่อจำเลยที่ ๓ เป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ กำหนดวันขายทอดตลาด ๖ นัด สำนักงานบังคับคดีจังหวัดร้อยเอ็ดงดการขายทอดตลาดตั้งแต่นัดแรกจนถึงวันที่ผู้ร้องขอให้

ปล่อยทรัพย์สินซึ่งเป็นบุคคลภายนอกยื่นคำร้องขอให้ปล่อยทรัพย์สิน โดยอ้างว่าตนได้ครอบครองที่ดิน ทั้งสองแปลงไว้โดยสงบและเปิดเผยด้วยเจตนาเป็นเจ้าของเป็นเวลากว่า ๓๐ ปี จึงได้กรรมสิทธิ์ โดยการครอบครองปรปักษ์ จำเลยที่ ๓ ไม่ใช่เจ้าของที่ดินทั้งสองแปลงที่เจ้าพนักงานบังคับคดี ยึดไว้ ส่วนเหตุที่ยื่นคำร้องขอให้ปล่อยทรัพย์สินเกินระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดเนื่องจากจำเลยที่ ๓ เคยอ้างว่าได้โอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินทั้งสองแปลงให้ตนแล้วและปิดบังข้อเท็จจริงกรณีที่ดินทั้งสองแปลง ถูกบังคับคดี

ระหว่างการพิจารณาคดีของศาลจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้ร้องขอให้ปล่อยทรัพย์สินคำโต้แย้งว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๒๓ วรรคหนึ่ง ในส่วนระยะเวลาในการยื่นคำร้อง ขอให้ปล่อยทรัพย์สิน แบ่งออกเป็น ๓ กรณี ได้แก่ (๑) กรณีปกติ จะต้องยื่นคำร้องต่อศาลที่ออกหมาย บังคับคดีภายในกำหนดหกสิบวันนับแต่วันที่ได้มีการยึดทรัพย์สินนั้น (๒) กรณีมีพฤติการณ์พิเศษ จะต้องยื่นคำร้องขอไม่ช้ากว่าเจ็ดวันก่อนวันที่เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดไว้เพื่อการขายทอดตลาด หรือจำหน่ายโดยวิธีอื่นซึ่งทรัพย์สินนั้นเป็นครั้งแรก และ (๓) กรณีมีเหตุสุดวิสัย จะต้องยื่นคำร้องขอ เสียก่อนขายทอดตลาดหรือจำหน่ายโดยวิธีอื่นซึ่งทรัพย์สินนั้น โดยการพิจารณาว่าข้ออ้างตามคำร้อง มีพฤติการณ์พิเศษหรือเหตุสุดวิสัยหรือไม่ เป็นดุลพินิจที่ศาลจะพิจารณาเป็นเรื่อง ๆ ไป ไม่มีแนว คำพิพากษาของศาลฎีกาเกี่ยวกับการตีความคำว่าพฤติการณ์พิเศษและเหตุสุดวิสัย หากศาลเห็นว่า คำร้องล่าช้าไม่มีพฤติการณ์พิเศษหรือเหตุสุดวิสัยก็ต้องยกคำร้องและดำเนินการบังคับคดีต่อไป ทำให้ ผู้ร้องขอให้ปล่อยทรัพย์สินซึ่งเป็นบุคคลภายนอกไม่ได้รับความคุ้มครองตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ได้รับความเสียหายจากการบังคับคดี เป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลและเพิ่มภาระในการ ยื่นคำร้องขอให้ปล่อยทรัพย์สินของบุคคลภายนอกมากเกินไปเกินสมควร อีกทั้งมาตรา ๓๒๓ วรรคสี่ บัญญัติให้สิทธิโจทก์หรือเจ้าหนี้ตามคำพิพากษายื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งให้บุคคลภายนอกผู้ยื่นคำร้องขอให้ ปล่อยทรัพย์สินวางเงินหรือหาประกันต่อศาลในกรณีที่คำร้องนั้นไม่มีมูลและยื่นเข้ามาเพื่อประวิงการบังคับคดี มีผลกระทบต่อสิทธิผู้ร้องเกินสมควรเนื่องจากการจำกัดระยะเวลาในการยื่นคำร้องตามวรรคแรกแล้ว หากผู้ร้องไม่สามารถนำเงินหรือหลักประกันมาวางศาลได้ ศาลจะมีคำสั่งจำหน่ายคดีออกจากสารบบความ คำสั่งของศาลตามวรรคนี้ให้เป็นที่สุด เป็นการให้สิทธิแก่เจ้าหนี้มีสิทธิเหนือบุคคลภายนอกผู้สุจริต ที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายจากการบังคับคดีที่ไม่สามารถหาเงินหรือหลักประกันมาวางต่อศาล เป็นการเพิ่มภาระให้แก่บุคคลภายนอก ส่วนมาตรา ๓๒๓ วรรคห้า บัญญัติให้โจทก์หรือเจ้าหนี้ ตามคำพิพากษาที่ได้รับความเสียหายเนื่องจากการยื่นคำร้องขอดังกล่าวเห็นว่าคำร้องขอนั้นไม่มีมูล และยื่นเข้ามาเพื่อประวิงการบังคับคดี อาจยื่นคำร้องต่อศาลภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลได้มีคำสั่ง ยกคำร้องขอเพื่อขอให้ศาลสั่งให้ผู้กล่าวอ้างชดใช้ค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้น

แก่ตนได้ เป็นบทบัญญัติที่ให้สิทธิและความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่เพียงฝ่ายเดียว ทำให้เกิดความไม่เสมอภาคกันในกฎหมาย ดังนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๒๓ วรรคหนึ่ง วรรคสี่ และวรรคห้า เป็นบทบัญญัติที่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ ขัดต่อหลักนิติธรรม มีสภาพใช้บังคับที่คุ้มครองเจ้าหน้าที่มากกว่าบุคคลภายนอก ทำให้บุคคลภายนอกผู้สุจริตไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกับโจทก์หรือเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องสถานะของบุคคลและฐานะทางเศรษฐกิจ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗

ศาลจังหวัดร้อยเอ็ดเห็นว่า ผู้ร้องโต้แย้งว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๒๓ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗ ซึ่งศาลจังหวัดร้อยเอ็ดจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวบังคับแก่คดี และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินี้ จึงส่งคำโต้แย้งดังกล่าวต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง แต่คำโต้แย้งของผู้ร้องขอให้ปล่อยทรัพย์สินดังกล่าว ไม่ได้แสดงเหตุผลว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๒๓ วรรคสองและวรรคสาม ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗ วรรคสอง วรรคสี่ และวรรคห้า อย่างไร ศาลรัฐธรรมนูญจึงไม่รับวินิจฉัยในส่วนนี้ จึงมีคำสั่งรับคำโต้แย้งของผู้ร้องขอให้ปล่อยทรัพย์สินไว้พิจารณาวินิจฉัยเฉพาะประเด็นที่ว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๒๓ วรรคหนึ่ง วรรคสี่ และวรรคห้า ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่งและวรรคสาม หรือไม่ และเพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณา จึงมีคำสั่งให้กรมบังคับคดี เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา และเลขาธิการวุฒิสภา จัดทำความเห็นและส่งสำเนาเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญด้วย ซึ่งหน่วยงานดังกล่าวได้ดำเนินการตามคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญแล้ว

บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

มาตรา ๒๖ การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย

กฎหมายตามวรรคหนึ่ง ต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง

มาตรา ๒๗ บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมือง อันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ หรือผู้ด้อยโอกาส ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม

บุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ และพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กรของรัฐย่อมมีสิทธิและเสรีภาพเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดไว้ในกฎหมายเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือจริยธรรม

๒. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

มาตรา ๓๒๓ ภายใต้บังคับมาตรา ๕๕ บุคคลใดกล่าวอ้างว่าจำเลยหรือลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่ใช่เจ้าของทรัพย์สินที่เจ้าพนักงานบังคับคดีได้ยึดไว้ หรือตนเป็นเจ้าของรวมซึ่งมีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในทรัพย์สินนั้นซึ่งเป็นอสังหาริมทรัพย์ที่ได้แบ่งการครอบครองเป็นส่วนสัดส่วน หรือตนเป็นเจ้าของรวมในทรัพย์สินนั้นซึ่งเป็นสังหาริมทรัพย์ที่เป็นทรัพย์แบ่งได้ หรือตนเป็นผู้อยู่ในฐานะอันจะให้จดทะเบียนสิทธิของตนในทรัพย์สินนั้นได้อยู่ก่อน บุคคลนั้นอาจร้องขอให้ปล่อยทรัพย์สินนั้นทั้งหมดหรือบางส่วนหรือเฉพาะส่วนของตน แล้วแต่กรณี โดยยื่นคำร้องขอต่อศาลที่ออกหมายบังคับคดีภายในหกสิบวันนับแต่วันที่มีการยึดทรัพย์สินนั้น แต่ถ้าไม่สามารถยื่นคำร้องขอภายในระยะเวลาดังกล่าว บุคคลนั้นจะยื่นคำร้องขอเมื่อพ้นระยะเวลาเช่นว่านั้นได้ก็ต่อเมื่อมีพฤติการณ์พิเศษและได้ยื่นคำร้องขอไม่ช้ากว่าเจ็ดวันก่อนวันที่เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดไว้เพื่อการขายทอดตลาดหรือจำหน่ายโดยวิธีอื่นซึ่งทรัพย์สินนั้นเป็นครั้งแรก เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุสุดวิสัย บุคคลนั้นจะยื่นคำร้องขอในภายหลังก็ได้ แต่จะต้องยื่นเสียก่อนขายทอดตลาดหรือจำหน่ายโดยวิธีอื่นซึ่งทรัพย์สินนั้น

ในกรณีที่เป็นการยืมทรัพย์สินตามมาตรา ๓๓๒ ผู้กล่าวอ้างอาจยื่นคำร้องขอต่อศาลภายในหกสิบวัน นับแต่วันที่ได้มีการยืมทรัพย์สินนั้น แต่ถ้าไม่สามารถยื่นคำร้องขอภายในระยะเวลาดังกล่าว บุคคลนั้น จะยื่นคำร้องขอเมื่อพ้นระยะเวลาเช่นว่านั้นได้ก็ต่อเมื่อมีพฤติการณ์พิเศษ แต่จะต้องยื่นเสียก่อน ที่เจ้าพนักงานบังคับคดีจะจ่ายเงินที่ได้จากการขายทรัพย์สินนั้นแก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาตามมาตรา ๓๓๙ หรือก่อนที่บัญชีส่วนเฉลี่ยแสดงจำนวนเงินที่ขายทรัพย์สินนั้นเป็นที่สุดตามมาตรา ๓๔๐ แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ให้ถือว่าเงินจำนวนสุทธิที่ได้จากการขายนั้นเป็นเสมือนทรัพย์สินที่ขอให้ปล่อย

เมื่อศาลสั่งรับคำร้องขอไว้แล้ว ให้ส่งสำเนาคำร้องขอแก่โจทก์หรือเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจำเลย หรือลูกหนี้ตามคำพิพากษา และเจ้าพนักงานบังคับคดี เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีได้รับคำร้องขอเช่นว่านี้ ถ้าทรัพย์สินที่ยึดนั้นไม่ใช่ทรัพย์สินตามมาตรา ๓๓๒ ให้งดการขายทอดตลาดหรือจำหน่ายทรัพย์สินนั้น ไว้ในระหว่างรอคำวินิจฉัยชี้ขาด และให้ศาลพิจารณาและชี้ขาดตัดสินคดีนั้นเหมือนอย่างคดีธรรมดา

โจทก์หรือเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาอาจยื่นคำร้องว่าคำร้องขอนั้นไม่มีมูลและยื่นเข้ามาเพื่อประวิง การบังคับคดี เมื่อปรากฏพยานหลักฐานเบื้องต้นว่าคำร้องนั้นฟังได้ ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้กล่าวอ้างวางเงิน หรือหาประกันต่อศาลตามจำนวนและภายในระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควร เพื่อเป็นประกันการชำระ ค่าสินไหมทดแทนแก่โจทก์หรือเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาสำหรับความเสียหายที่อาจได้รับจากการยื่น คำร้องขอนั้น ถ้าผู้กล่าวอ้างไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล ให้ศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดีออกจากสารบบความ ส่วนเงินหรือประกันที่วางไว้ต่อศาลดังกล่าว เมื่อศาลเห็นว่าไม่มีความจำเป็นต่อไป จะสั่งคืนหรือยกเลิก ประกันนั้นก็ได้ คำสั่งของศาลตามวรรคนี้ให้เป็นที่สุด

ในกรณีที่ศาลได้มีคำสั่งยกคำร้องขอที่ยื่นไว้ตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ถ้าโจทก์หรือเจ้าหนี้ ตามคำพิพากษาที่ได้รับความเสียหายเนื่องจากการยื่นคำร้องขอดังกล่าวเห็นว่าคำร้องขอนั้นไม่มีมูล และยื่นเข้ามาเพื่อประวิงการบังคับคดี บุคคลดังกล่าวอาจยื่นคำร้องต่อศาลภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ ศาลได้มีคำสั่งยกคำร้องขอเพื่อขอให้ศาลสั่งให้ผู้กล่าวอ้างชดใช้ค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหาย ที่เกิดขึ้นแก่ตนได้ ในกรณีเช่นว่านี้ ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้แยกการพิจารณาเป็นสำนวนต่างหากจากคดีเดิม และเมื่อศาลไต่สวนแล้วเห็นว่าคำร้องนั้นฟังได้ ให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้กล่าวอ้างชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควร ถ้าบุคคลดังกล่าวไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล โจทก์หรือเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา อาจร้องขอให้ศาลบังคับคดีแก่บุคคลนั้นเสมือนหนึ่งว่าเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา

ประเด็นวินิจฉัย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๒๓ วรรคหนึ่ง วรรคสี่ และวรรคห้า
ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่งและวรรคสาม หรือไม่

ความเห็น

พิจารณาแล้วเห็นว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๒๓ เป็นบทบัญญัติ
ในภาค ๔ วิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษาและการบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง ลักษณะ ๒
การบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง หมวด ๒ การบังคับคดีในกรณีที่เป็นหนี้เงิน ส่วนที่ ๖
สิทธิของบุคคลภายนอกและผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ถูกบังคับคดี ซึ่งมีการแก้ไขเพิ่มเติม
โดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๓๐) พ.ศ. ๒๕๖๐
โดยมีเหตุผลในการประกาศใช้ดังนี้ “โดยที่บทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
ในส่วนที่เกี่ยวกับการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งที่ใช้บังคับอยู่บางส่วนไม่เหมาะสมกับสภาพ
เศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน ทำให้การบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลเป็นไปโดยล่าช้า
ไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอในการอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชนผู้มีอรรถคดี และเปิดโอกาสให้มี
การประวิงคดี สมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในส่วนที่
เกี่ยวกับการบังคับคดีตามคำพิพากษาและคำสั่งให้เหมาะสมยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้”

ผู้ร้องขอให้ปล่อยทรัพย์สินมีข้อโต้แย้งว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๒๓
วรรคหนึ่ง เรื่องระยะเวลาการยื่นคำร้องขอให้ปล่อยทรัพย์สิน ในการพิจารณาว่าข้ออ้างตามคำร้อง
มีพฤติการณ์พิเศษหรือเหตุสุดวิสัยหรือไม่ เป็นดุลพินิจของศาลที่จะพิจารณา ไม่มีแนวคำพิพากษา
ของศาลฎีกาเกี่ยวกับการตีความคำว่าพฤติการณ์พิเศษหรือเหตุสุดวิสัย หากศาลเห็นว่าคำร้อง
ล่าช้าไม่มีพฤติการณ์พิเศษหรือเหตุสุดวิสัยต้องยกคำร้องและดำเนินการบังคับคดีต่อไป ทำให้ผู้ร้อง
ขอให้ปล่อยทรัพย์สินซึ่งเป็นบุคคลภายนอกได้รับความเสียหายไม่ได้รับความคุ้มครองตามเจตนารมณ์
ของกฎหมาย เป็นการเพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลภายนอกในการยื่นคำร้อง
ขอให้ปล่อยทรัพย์สิน ส่วนมาตรา ๓๒๓ วรรคสี่ บัญญัติให้สิทธิโจทก์หรือเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา
ยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งให้บุคคลภายนอกผู้ยื่นคำร้องขอให้ปล่อยทรัพย์สินวางเงินหรือหาประกันต่อศาล
ในกรณีที่คำร้องนั้นไม่มีมูลและยื่นเข้ามาเพื่อประวิงการบังคับคดี จึงมีผลกระทบต่อสิทธิผู้ร้องเกินสมควร
เนื่องจากได้มีการจำกัดระยะเวลาในการยื่นคำร้องตามวรรคหนึ่งไปแล้ว หากผู้ร้องขอให้ปล่อยทรัพย์สิน
ไม่สามารถที่จะนำเงินหรือหลักประกันมาวางได้ ศาลจะมีคำสั่งจำหน่ายคดีออกจากสารบบความ
และคำสั่งของศาลดังกล่าวให้เป็นที่สุด จึงเป็นการให้สิทธิแก่เจ้าหน้าที่ให้มีสิทธิเหนือบุคคลภายนอก

ผู้สุจริตที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายจากการบังคับคดีที่ไม่สามารถหาเงินหรือหลักประกัน มาวางต่อศาล เป็นการเพิ่มภาระให้แก่บุคคลภายนอก และมาตรา ๓๒๓ วรรคห้า ที่บัญญัติ ให้โจทก์หรือเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาอาจยื่นคำร้องต่อศาลภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลได้มีคำสั่ง ยกคำร้องขอ เพื่อให้ศาลสั่งให้ผู้กล่าวอ้างชดใช้ค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่โจทก์ หรือเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาได้ เป็นบทบัญญัติที่ให้สิทธิและความสะดวกแก่เจ้าหนี้เพียงฝ่ายเดียว ทำให้เกิดความไม่เสมอภาคในกฎหมาย เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลด้วยเหตุ ความแตกต่างในเรื่องสถานะของบุคคลและฐานะทางเศรษฐกิจ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่งและวรรคสาม

เห็นว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๒๓ ที่แก้ไขเพิ่มเติมใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองสิทธิทั้งของบุคคลภายนอกผู้เกี่ยวข้องกับการบังคับคดีและบุคคลที่เสียหาย จากการร้องขอให้ปล่อยทรัพย์สินไว้ดังนี้ วัตถุประสงค์ประการแรก กำหนดตัวบุคคลผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง ต่อศาลไว้ ๔ ประเภท ได้แก่ บุคคลที่อ้างว่าจำเลยหรือลูกหนี้ไม่ใช่เจ้าของทรัพย์สิน เจ้าของรวม อสังหาริมทรัพย์ที่แบ่งการครอบครองเป็นส่วนสัดส่วน เจ้าของรวมสังหาริมทรัพย์ที่แบ่งได้ และผู้อยู่ในฐานะ อันจะจดทะเบียนสิทธิของตนได้อยู่ก่อน เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของบุคคลภายนอกเพิ่มขึ้น วัตถุประสงค์ประการที่สอง กำหนดวิธีการและระยะเวลาในการใช้สิทธิยื่นคำร้องให้ชัดเจนยิ่งขึ้น จากเดิม ที่บทบัญญัติเกี่ยวกับการร้องขอตทรัพย์มิได้กำหนดเวลาไว้ เป็นเหตุให้ยื่นคำร้องขอให้ปล่อยทรัพย์สินเมื่อใด ก็ได้ก่อนการนำทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาด แต่บทบัญญัติมาตรา ๓๒๓ ที่แก้ไขเพิ่มเติมใหม่ ได้มีการกำหนดระยะเวลาในการยื่นคำร้องขอให้ปล่อยทรัพย์สินเพื่อคุ้มครองสิทธิของบุคคลภายนอก ผู้เกี่ยวข้องกับการบังคับคดีให้ชัดเจนขึ้น โดยกำหนดการยื่นคำร้องเป็น ๓ กรณี ดังนี้ กรณีแรก ไม่มีพฤติการณ์พิเศษหรือเหตุสุดวิสัย จะต้องยื่นคำร้องต่อศาลที่ออกหมายบังคับคดีภายในหกสิบวัน นับแต่วันที่มีการยึดทรัพย์สินนั้น กรณีที่สอง มีพฤติการณ์พิเศษ จะต้องยื่นคำร้องขอไม่ช้ากว่าเจ็ดวัน ก่อนวันที่เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดไว้เพื่อการขายทอดตลาดหรือจำหน่ายทรัพย์สินโดยวิธีอื่น ซึ่งทรัพย์สินนั้นเป็นครั้งแรก กรณีที่สาม มีเหตุสุดวิสัย จะต้องยื่นคำร้องขอก่อนขายทอดตลาด หรือจำหน่ายโดยวิธีอื่นซึ่งทรัพย์สิน วัตถุประสงค์ในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายดังกล่าวประการที่สาม เพื่อคุ้มครองผู้ที่ได้รับความเสียหายอันเนื่องมาจากการร้องขอให้ปล่อยทรัพย์สิน โดยการกำหนด กรอบระยะเวลาในการร้องขอให้ปล่อยทรัพย์สินตามความจำเป็นและสมควรในแต่ละกรณี เช่น การกำหนด ระยะเวลาให้ยื่นคำร้องขอให้ปล่อยทรัพย์สินก่อนที่จะมีการขายทอดตลาด เพื่อเปิดโอกาสให้ศาลได้มีเวลา ใ้สอบสวนคำร้องขอให้ปล่อยทรัพย์สิน หากศาลเห็นควรสั่งให้ผู้ร้องวางประกัน ผู้ร้องย่อมมีเวลาหาเงิน

หรือหลักทรัพย์มาวางประกันได้ การกำหนดระยะเวลาไว้ไม่น้อยกว่าเจ็ดวันก่อนวันขายทอดตลาด เพราะหากกำหนดระยะเวลาไว้นานเกินควรย่อมทำให้กระบวนการพิจารณาของศาลเป็นไปได้โดยล่าช้า และเป็น การรอนสิทธิเจ้าของทรัพย์ที่แท้จริงซึ่งเป็นผู้สุจริต ส่วนการพิจารณาว่าข้ออ้างตามคำร้องขอให้ ปลดปล่อยทรัพย์นั้นมีพฤติการณ์พิเศษหรือเหตุสุดวิสัยหรือไม่ อย่างไร ย่อมขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงตามที่ ปราบกฏในคำร้องแต่ละกรณีเป็นสำคัญ โดยศาลมีอาจใช้ดุลพินิจของตนแต่เพียงลำพังได้ หลักเกณฑ์ และกระบวนการ รวมทั้งระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดจึงเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายแล้ว

ส่วนประเด็นบทบัญญัติ มาตรา ๓๒๓ วรรคสี่ ที่บัญญัติให้สิทธิโจทก์หรือเจ้าหนี้ ตามคำพิพากษายืนคำร้องขอให้ศาลสั่งให้ผู้ร้องวางเงินหรือหาประกันต่อศาลในกรณีที่คำร้องนั้นไม่มีมูล และยื่นเข้ามาเพื่อประวิงการบังคับคดีนั้น เมื่อมีการร้องขอให้ปล่อยทรัพย์ ศาลต้องพิจารณาคำร้อง เช่นเดียวกับคดีทั่วไป โดยโจทก์หรือเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาสสามารถยื่นคำร้องขอให้ชดใช้ค่าเสียหาย สำหรับความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นจากการยื่นคำร้องขอให้ปล่อยทรัพย์ได้ เพื่อป้องกันมิให้มีการ ยื่นคำร้องขอให้ปล่อยทรัพย์ในชั้นบังคับคดีโดยประสงค์จะประวิงการบังคับคดี เพื่อให้การดำเนิน กระบวนการพิจารณาคดีดำเนินไปโดยสะดวกรวดเร็ว ถูกต้องและเป็นธรรม มาตรการนี้จะทำให้การยื่น คำร้องขอให้ปล่อยทรัพย์เพื่อประวิงการบังคับคดีกระทำได้อย่างยิ่งยั้ง ดังนั้น หากความปรากฏต่อศาลว่า คำร้องนั้นไม่มีมูลหรือเป็นการประวิงการบังคับคดี ศาลอาจมีคำสั่งให้ผู้ร้องวางเงินหรือหลักประกันได้ ถ้าผู้ร้องไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของศาล ศาลอาจมีคำสั่งจำหน่ายคดีออกจากสารบบความ และการกำหนดให้ คำสั่งดังกล่าวเป็นที่สุด เนื่องจากหากปล่อยให้มีการอุทธรณ์หรือฎีกาคำสั่งนั้นต่อไป กระบวนการบังคับคดี ตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลก็จะยืดเยื้อทำให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาไม่สามารถบังคับคดีได้ ซึ่งย่อม ไม่เป็นธรรมต่อผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

ประเด็นบทบัญญัติ มาตรา ๓๒๓ วรรคห้า ที่บัญญัติให้โจทก์หรือเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ที่ได้รับความเสียหายเนื่องจากการยื่นคำร้องขอให้ปล่อยทรัพย์ที่ไม่มีมูลและยื่นเข้ามาเพื่อประวิง การบังคับคดีนั้น โจทก์หรือเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาอาจยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้ศาลสั่งให้ผู้ร้องขอให้ ปลดปล่อยทรัพย์ดังกล่าวชดใช้ค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ตนได้ เป็นการกำหนด หลักเกณฑ์ในเรื่องการเรียกค่าสินไหมทดแทนแก่โจทก์หรือเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาที่ได้รับความเสียหายได้ โดยไม่ต้องฟ้องร้องเป็นคดีใหม่ จึงเป็นบทคุ้มครองผู้ที่ได้รับความเสียหายอันเนื่องมาจากการประวิง การบังคับคดีโดยการร้องขอให้ปล่อยทรัพย์ ทั้งยังจะมีผลเป็นการป้องปรามการร้องขอให้ปล่อยทรัพย์ โดยมีเจตนาจะให้การบังคับคดีล่าช้าได้ มาตรการดังกล่าวจึงเป็นไปตามเจตนารมณ์เพื่อให้การบังคับคดี

ตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลดำเนินการไปได้ด้วยความรวดเร็ว ถูกต้อง เป็นธรรม และมีประสิทธิภาพในการอำนวยความสะดวกธรรมให้แก่ประชาชนผู้มีอรรถคดี

ดังนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๒๓ วรรคหนึ่ง วรรคสี่ และวรรคห้า จึงเป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองสิทธิของคู่ความและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในกระบวนการยุติธรรมอย่างเท่าเทียมกัน เป็นไปตามหลักความได้สัดส่วนพอเหมาะพอควรแก่กรณี ไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัด สิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ ไม่กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคล มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง เป็นการเจาะจง ไม่ขัดต่อหลักความเสมอภาค และไม่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องสถานะของบุคคลและฐานะทางเศรษฐกิจ จึงเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง และวรรคสาม

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๒๓ วรรคหนึ่ง วรรคสี่ และวรรคห้า ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง และวรรคสาม

(นายบรรจงศักดิ์ วงศ์ปราชญ์)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ